הֲלָכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפה קפו

* **או שָׁהָיָה** (ג) **שִׁבּוֹר** (ו) (פְּרוּשׁ לְגַמְרֵי), **נִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹסָפוֹת** (מיהומין סד. ד"ה שיכור) **וְהָרַא"שׁ** (סס פ"ו סי' ה)
(ז) **אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ.** (ח) **וּמְשׁוּם מֵי רַגְלַיִם פְּשִׁיטָא שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר לְבָרֵךְ:**

קפו אִם נָשִׁים וּקְטַנִּים חַיָּבִים בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. ובו ב' סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת כ' (ע"ב) בַּעְיָא וְלֹא אֵיפְשִׁיטָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ה ה"א) וְהָרַא"שׁ (פ"ג סי' יג).

א [א]**נָשִׁים חַיָּבוֹת בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן,** (ס) (ב) **וְסָפֵק הוּא** (א) **אִם הֵן חַיָּבוֹת מִדְאוֹרַיְיתָא * וּמוֹצִיאוֹת אֶת הָאֲנָשִׁים, * אוֹ אִם אֵינָן חַיָּבוֹת** (ב) * **אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְאֵינָן מוֹצִיאוֹת** (ג) **אֶלָּא לְמִי שֶׁאֵין חִיּוּבוֹ אֶלָּא**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **וְסָפֵק.** עַיִן בְּתַשְׁבֵּ"ץ חֵלֶק א' סִימָן קס"ח וְסִימָן קס"ט בְּאֹרֶךְ, וְעַיִן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן (כ"ב פא. ד"ה ריש) מַה שֶּׁכָּתַב בְּטַעַם דְּגָרִים וְכֹהֲנִים מוֹצִיאִים אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָה בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּהַגְמָרָא (כב:) לְעִנְיַן תְּפִלָּה מַחְמִרִי אֲפִלּוּ בְּמָצָא אַחַר כָּךְ. נָקְטוּ גַּם כֵּן סְפֵקָתָם לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן גַּם כֵּן בְּאֹפֶן זֶה, אֲבָל לְעוֹלָם דְּמִסְתַּפְקִי לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּכָל גַּוָנֵי, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל ג' (סל"ג) וּבְנִשְׁמַת אָדָם שָׁם אוֹת ז' שֶׁהִרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה וְדַעְתּוֹ דַּאֲפִלּוּ בְּנוֹדַע לוֹ מִתְּחִלָּה אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מִזֶּה נִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ גַּם כֵּן כְּהַפְּרִי מִגְדִּים דְּסִפֵּקָתָם הוּא בְּכָל גַּוָנֵי, וּפְסָקוֹ לְהַלָּכָה בִּדְיַעֲבַד עַיִן שָׁם טַעֲמוֹ דְּזֶה אֵינוֹ מִקְרֵי סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא בְּכָל גַּוָנֵי יָצָא בְּדִיעֲבַד אַף שֶׁעָבַר אַדְּאוֹרַיְיתָא, וְלֹא הָוֵי רַק קְנָסָא דְּרַבָּנָן לְעִנְיַן תְּפִלָּה. וְעַיִן שָׁם שֶׁהֵאֲרִיךְ דְּזֶה קִיל מִשְּׁאָר מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא נִהְיְרָא כְּלָל דְּאַדְרַבָּה דְּזֶה חֲמִיר יוֹתֵר, כֵּיוָן דְּזֶה בְּרוּר לְכֻלֵּי עָלְמָא דְּלֹאו דַּוְקָא קְרִיאַת שְׁמַע אֶסּוּר לְדַבֵּר מִן הַתּוֹרָה בְּמָקוֹם הַשְּׁנָפָת דְּהוּא הַדִּין כָּל דְּבַר קְדֻשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע הֲלָכָה ד' וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו (שם) עַיִן שָׁם, וְאִם עָבַר וְדִבֵּר הוּא בִּכְלָל 'כִּי דְבַר ה' בָּזָה' (במדבר טו לא) דִּבְאַמְרִינַן בְּרָכוֹת כ"ד עַמּוּד ב' עַיִן שָׁם, וְאֵיךְ נֹאמַר שֶׁיָּצָא בָּזֶה דְּיֵעָבֵד בִּרְכָתוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ לָהּ' עַל מְזוֹנוֹ וּכְהָאי גַּוְנָא אֲחֵרִי שֶׁבָּזֶה בָּזֶה אֶת דְּבַר ה' (וְגַם הָרְאָיָה שֶׁהֵבִיא שָׁם שֶׁכָּתַב וְכֵן מַשְׁמַע וּמְדֻיָּק מְאֹד דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהֵבִיא בְּסִימָן ע"ו כָּתַב הַשּׁוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ (ס"ח) דְּאִם קָרָא בְּמָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק מִצּוֹאָה חַיָּב לַחֲזוֹר וְלִקְרוֹת, וּבְסִימָן קפ"ה כָּתַב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן דְּתוֹסְפוֹת וְהָרַא"שׁ נִסְתַּפְּקוּ אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלֹא הִכְרִיעַ וְכוּ' עַיִן שָׁם, וּלְפָלָא עַל קְשִׁיטוֹ שֶׁהֵבִיאוּ בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (עיי"טוי שם) הַבִּיאוּ רְאָיָה דִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן קִיל מִתְּפִלָּה מִדְּהַלְוּ לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְגַבֵּי שִׁכּוֹר עַיִן שָׁם [ב]וְהִנֵּה לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע לֹא הַקֵּלּוּ כְּלָל כִּדְאִיתָא לְעֵיל בְּסִימָן צ"ט סָעִיף א' בְּהַגָּ"ה עַיִן שָׁם, וּבִפְרָט לִגְרְסַת הַגְּרַ"א שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי (תרומות פ"א ה"ד) פָּסַק הִירוּשַׁלְמִי בְּהֶדְיָא דְּשִׁכּוֹר אָסוּר בְּקְרִיאַת שְׁמַע עַיִן שָׁם). וְיוֹתֵר עַל כָּל זֶה שֶׁהָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו (שם) הֶרְחִיב הַדְּבָרִים לְעִנְיַן סְפֵקָא דְּתוֹסְפוֹת בְּמָצָא אַחַר כָּךְ צוֹאָה בְּמָקוֹם שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְהַכְרֵעַ דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְעַל כָּל פָּנִים בְּנוֹדַע לוֹ מִתְּחִלָּה וְעָבַר עַל זֶה בְּמֵזִיד וְרוֹצֶה עַתָּה לַחֲזוֹר מֻעָנוּ בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַצְרִיכוֹ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, אֶחָד דְּדַעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים [הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ו) וְהַבַּ"ח (סי' צט ס"א) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח)] לְהַחְמִיר בְּסָפֵק דְּהַתּוֹסָפוֹת וְהָרַא"שׁ, וְעוֹד דְּהָרַמְבַּ"ן סָבַר כְּוָתַיְיהוּ, וּבִפְרָט בְּנוֹדַע לוֹ מִתְּחִלָּה וְעָבַר בְּמֵזִיד דְּמִסְתַּבְּרָא מְאֹד דְּלִכְלֵי עָלְמָא חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ:

* **או שָׁהָיָה שִׁבּוֹר וְכוּ'.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) מָה שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים מַה דְּמִסְפְּקִי לְדִינָא, וְעַיִן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו הַנַּ"ל (שם) שֶׁגַּם הוּא מַסִּיק כֵּן לְעִקַּר הַדִּין דְּמֵאַחַר שִׁכּוֹר בְּכָל הַבְּרָכוֹת לָבַד מִתְּפִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וּרְאָיָה לָזֶה מִירוּשַׁלְמִי (שם) כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) עַיִן שָׁם. אָמְנָם בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א בְּסִימָן צ"ט (ס"א) מַשְׁמַע דְּהוּא סְבִירָא לֵיהּ דְּאֲפִלּוּ לְפִי הִירוּשַׁלְמִי אֵינוֹ בְּרוּר שֶׁמֻּתָּר, דְּהוּא פֶּרֶשׁ דְּמַה שֶּׁאָמַר שָׁם חִזְקִיָּה בֵּין לִקְרוֹת בֵּין לְבָרֵךְ הוּא לְהַחְמִיר, וּפְלִיג חִזְקִיָּה אַמַּה דְּמַקֵּל שָׁם מִקַּדָּם לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן [וְהָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו מְפָרֵשׁ לְהַפּוּךְ, דְּחִזְקִיָּה מַקֵּל אֲפִלּוּ לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע עַיִן שָׁם]. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר דְּגַם הַגְּרַ"א מוֹדֶה דְּבִדְיֵעֲבַד אִם נִשְׁתַּכֵּר יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן כְּדַעַת רַב אַסִּי שֶׁמֻּתָּר מִקַּדָּם, וְכִמוֹ שֶׁפָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

א * **וּמוֹצִיאוֹת אֶת הָאֲנָשִׁים. הֵיכִנוֹ כְּגוֹן שֶׁאָמְרוּ בְּרִית וְתוֹרָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵין צָרִיכִין לוֹמַר לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּסִימָן קפ"ז סָעִיף ג' בְּהַגָּ"ה:**

* **אוֹ אִם אֵינָן חַיָּבוֹת וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין עָבָד** [רַמְבַּ"ם (פ"ה ה"א)], וְעַיִן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (כ: ד"ה בעא):

* **אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ג) **לְעִנְיַן אִשָּׁה שֶׁנִּסְתַּפְּקָה אִם בֵּרְכָה.**

וְדַע דְּאַף דְּמִשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַשְׁמַע שֶׁהֶחְזִיק בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (שם) וְהָרַא"שׁ (פ"ג סי' יג) וְהַמָּאוֹר (יב. ד"ה ונשים) וְהָרִיאַ"ז (יא: שלטי גיבורים אות ח) וְסִיעָתָם דְּנָשִׁים בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן סָפֵק הוּא אִם חַיָּבוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִשּׁוּם דְּהָוֵי סְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְהָקֵל אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם הַדְּחַק שֶׁכְּבָר נִשְׁתַּכֵּר וְכַנַּ"ל: (ס) וְכֵן עִקַּר לְהַלָּכָה בְּסִימָן צ"ט (סק"ח) דְּאִם קָרָא בְּמָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק מִצּוֹאָה חַיָּב לַחֲזוֹר וְלִקְרוֹת, וּבְסִימָן קפ"ה כָּתַב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן דְּתוֹסְפוֹת וְהָרַא"שׁ נִסְתַּפְּקוּ אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלֹא הִכְרִיעַ וְכוּ' עַיִן שָׁם, וּלְפָלָא עַל קְשִׁיטוֹתָם שֶׁהֵבִיאוּ בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (עיי"טוי שם) הַבִּיאוּ רְאָיָה דִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן קִיל מִתְּפִלָּה מִדְּהַלְוּ לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְגַבֵּי שִׁכּוֹר עַיִן שָׁם [ב]וְהִנֵּה לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע לֹא הַקֵּלּוּ כְּלָל כִּדְאִיתָא לְעֵיל בְּסִימָן צ"ט סָעִיף א' בְּהַגָּ"ה עַיִן שָׁם, וּבִפְרָט לִגְרְסַת הַגְּרַ"א שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי (תרומות פ"א ה"ד) פָּסַק הִירוּשַׁלְמִי בְּהֶדְיָא דְּשִׁכּוֹר אָסוּר בְּקְרִיאַת שְׁמַע עַיִן שָׁם). וְיוֹתֵר עַל כָּל זֶה שֶׁהָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו (שם) הֶרְחִיב הַדְּבָרִים לְעִנְיַן סְפֵקָא דְּתוֹסְפוֹת בְּמָצָא אַחַר כָּךְ צוֹאָה בְּמָקוֹם שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְהַכְרֵעַ דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְעַל כָּל פָּנִים בְּנוֹדַע לוֹ מִתְּחִלָּה וְעָבַר עַל זֶה בְּמֵזִיד וְרוֹצֶה עַתָּה לַחֲזוֹר מֻעָנוּ בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַצְרִיכוֹ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, אֶחָד דְּדַעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים [הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ו) וְהַבַּ"ח (סי' צט ס"א) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח)] לְהַחְמִיר בְּסָפֵק דְּהַתּוֹסָפוֹת וְהָרַא"שׁ, וְעוֹד דְּהָרַמְבַּ"ן סָבַר כְּוָתַיְיהוּ, וּבִפְרָט בְּנוֹדַע לוֹ מִתְּחִלָּה וְעָבַר בְּמֵזִיד דְּמִסְתַּבְּרָא מְאֹד דְּלִכְלֵי עָלְמָא חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ:

* **אוֹ שָׁהָיָה שִׁבּוֹר וְכוּ'.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) מָה שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים מַה דְּמִסְפְּקִי לְדִינָא, וְעַיִן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו הַנַּ"ל (שם) שֶׁגַּם הוּא מַסִּיק כֵּן לְעִקַּר הַדִּין דְּמֵאַחַר שִׁכּוֹר בְּכָל הַבְּרָכוֹת לָבַד מִתְּפִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וּרְאָיָה לָזֶה מִירוּשַׁלְמִי (שם) כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) עַיִן שָׁם. אָמְנָם בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א בְּסִימָן צ"ט (ס"א) מַשְׁמַע דְּהוּא סְבִירָא לֵיהּ דְּאֲפִלּוּ לְפִי הִירוּשַׁלְמִי אֵינוֹ בְּרוּר שֶׁמֻּתָּר, דְּהוּא פֶּרֶשׁ דְּמַה שֶּׁאָמַר שָׁם חִזְקִיָּה בֵּין לִקְרוֹת בֵּין לְבָרֵךְ הוּא לְהַחְמִיר, וּפְלִיג חִזְקִיָּה אַמַּה דְּמַקֵּל שָׁם מִקַּדָּם לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן [וְהָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו מְפָרֵשׁ לְהַפּוּךְ, דְּחִזְקִיָּה מַקֵּל אֲפִלּוּ לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע עַיִן שָׁם]. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר דְּגַם הַגְּרַ"א מוֹדֶה דְּבִדְיֵעֲבַד אִם נִשְׁתַּכֵּר יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן כְּדַעַת רַב אַסִּי שֶׁמֻּתָּר מִקַּדָּם, וְכִמוֹ שֶׁפָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) פְּרִי חָדָשׁ וּפְרִי מִגְדִּים (משא"ז סק"ב): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַפְּרִי מִגְדִּים בְּשֵׁמוֹ דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, בְּוַדַּאי יֵשׁ טָעוּת סוֹפֵר בִּדְבָרָיו, דְּהָא הַמָּגֵן אַבְרָהָם כָּתַב בְּהֶדְיָא וְגַם הֵבִיא עַל זֶה רְאָיָה מֵהַזֹּהַר (ח"ב דף קנג:): (ז) **לְאִפּוּקֵי לְעִנְיַן שִׁכּוֹר הִכְרִיעוּ לְהָקֵל אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה בְּמָקוֹם הַדְּחַק שֶׁכְּבָר נִשְׁתַּכֵּר** וְכַנַּ"ל: (ח) דְּחוּק לְאַרְבַּע אַמּוֹת אֲפִלּוּ נָגְדּוֹ כְּבָר הִקְרִיעוּ לְעֵיל (ס"ה)

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ה בסוגריים) כתב שספק ברכות להקל ואין חוזר ומברך, ואף שבדברכת המזון דאורייתא, מ"מ זה שיצטרך לחזור ולברך מחמת שזבח רשעים תועבה שפשע ולא בדק המקום, אינו אלא מדבריהם. **ב]** עיין בשו"ע הרב (ס"ה) דיש אומרים דבקריאת שמע לא נפטר השתוי אלא השיכור לבדו, ועל כן לכתחילה יש לחוש שלא יהיה שתוי קודם הקריאה, אך אם אירע ששתה לא ימנע מקריאת שמע וברכותיה [וכ"כ המשנ"ב בסימן צ"ט (סק"ח)].

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דַּאי מַתָּר בְּשָׁתוּי: (ו) **פְּרוּשׁ לְגַמְרֵי.** הֵינוּ שֶׁנִּשְׁתַּכֵּר כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְנִסְתַּפְּקוּ אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ כְּשֶׁיָּפוּג יֵינוֹ וַעֲדַיִן לֹא נִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן [וּמִכָּל מָקוֹם מֵיירֵי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִשְׁכָרוּתוֹ שֶׁל לוֹט, דְּאִי לָאו הָכִי כְּשׁוֹטֶה יַחֲשֹׁב וּפָטוּר מִכָּל הַמִּצְוֹת (ה) וְחַיָּב לְכֻלֵּי עָלְמָא לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ], וּבְסָעִיף הַקּוֹדֵם שַׁמַּתִּיר לְבָרֵךְ מֵיירֵי שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְהִקְשׁוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כָּרָאוּי, מִפְּתָמָא אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַאֲפִלּוּ הָכִי מַתִּיר הִירוּשַׁלְמִי (תרומות פ"א ה"ד). וּלְדִינָא מַסְקִי (ו) הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם אֵרַע שֶׁנִּשְׁתַּכֵּר כָּל כָּךְ, אַף עַל פִּי כֵן יְבָרֵךְ וּלְכַתְּחִלָּה יִזָּהֵר לְבָרֵךְ קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא לִידֵי כָּךְ, וְעַיִן לְעֵיל בְּסִימָן צ"ט סָעִיף קָטָן י"א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: (ז) **אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ.** אֲבָל לְכַתְּחִלָּה גַּם הֵם מוֹדִים דְּאָסוּר לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה וְכֵן דִּבְרֵי תּוֹרָה נֶגֶד צוֹאָה, וּמִן הַתּוֹרָה דְּהָא כְּתִיב (דברים כג טו) 'וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ' וַאֲסוּר תְּפִלָּה כְּתִיב בַּקְּרָא, אֶלָּא כָּל דְּבַר קְדֻשָּׁה אָסוּר לִקְרוֹת בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי [רַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטָיו (כב: ד"ה וכיון) עַיִן שָׁם], וְלֹא מִסְתַּפְּקִי אֶלָּא כְּשֶׁכְּבָר בֵּרַךְ וּמָצָא אַחַר כָּךְ. א]וּלְדִינָא דַּעַת הָעֹלַת תָּמִיד (סק"ו) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח) בְּשֵׁם הַבַּ"ח (סי' צט ס"א) (ז) כְּשֶׁמָּצָא צוֹאָה כְּנֶגְדּוֹ (מ) בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אִם עֲדַיִן לֹא נִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן, וְכֵן מָצָאתִי בְּלִקּוּטֵי הָרַמְבַּ"ן עַל בְּרָכוֹת (שם) שֶׁהֵבִיא מִתְּחִלָּה סְפֵקָא שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסָפוֹת בָּזֶה, וְאַחַר כָּךְ מַסִּיק דְּאֵין חִלּוּק בָּזֶה בֵּין תְּפִלָּה וּבֵין שְׁאָרֵי דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם אם): (ח) **וּמְשׁוּם מֵי רַגְלַיִם וְכוּ'.** הֵינוּ גַּם כֵּן בְּאֹפֶן זֶה דְּבָרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְאַחַר כָּךְ מָצָא מֵי רַגְלַיִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּלְהָכִי קָאָמַר פְּשִׁיטָא וְכוּ', דַּאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה הָיָה מֻתָּר לוֹ לְבָרֵךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ שֶׁיֵּשׁ כָּאן מֵי רַגְלַיִם, דְּנָגְדּ- מֵי רַגְלַיִם הוּא רַק אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן וְעַל סְפֵקָן לֹא גָּזְרוּ וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ע"ו סָעִיף ז', דְּאִי הָיָה נוֹדָע לוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁיֵּשׁ כָּאן מֵי רַגְלַיִם וְעָבַר עַל זֶה וּבֵרַךְ נִגְדָּם לֹא הָוֵה אָמַר הַמְחַבֵּר פְּשִׁיטָא, דִּדְיָן אֶחָד הוּא עִם מָצָא צוֹאָה כְּנֶגְדּוֹ [פְּרִי מְגַדִּים (משא"ז סק"ב) בְּשֵׁם לֶחֶם יְהוּדָה (קריאת שמע פ"ג סי' טו) עַיִן שָׁם]:

א (א) **אִם הֵן חַיָּבוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא. לְפִי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָהּ:** (ב) **אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.** מִדִּכְתִיב (דברים ח י) 'עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה' וְנָשִׁים אֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ מִצַּד עַצְמָן (אִם לֹא בְּבַת יוֹרְשָׁת), מַה שֶּׁאֵין כֵּן כֹּהֲנִים וּלְוִיִּים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִתַּן לָהֶם בְּרִית וְתוֹרָה: (ג) **אֶלָּא לְמִי שֶׁאֵין וְכוּ'.** כְּגוֹן שֶׁלֹּא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה שֶׁאֵין חִיּוּבוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. וּמַסַּיִם הַטּוּר דְּמִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק נָקְטִינַן דְּאֵין מוֹצִיאוֹת אֶת הָאֲחֵרִים שֶׁאָכְלוּ (ס) כְּדֵי שְׂבִיעָה

בְּאֵר הֵיטֵב

ה (ג) **שִׁבּוֹר.** עַיִן ט"ז (סק"ב) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב"י):
א (ס) **וְסָפֵק.** עַיִן יַד אַהֲרֹן (הגה"ט) שֶׁהַאֲרִיךְ:

בְּסוֹף סִימָן פ"א (ס"ק יג) **דְּאֲפִלּוּ לְגַבֵּי תְּפִלָּה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל** עַיִן שָׁם:
א (ס) **דְּאִי אָכְלוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי שְׂבִיעָה בְּוַדַּאי יְכוֹלָה הָאִשָּׁה לְהוֹצִיא וַאֲפִלּוּ לְהַשִּׁיטוֹת שֶׁסּוֹבְרִים דְּכַבֵּיצָה הוּא מִן הַתּוֹרָה,** דְּהַמְעַיֵּן בְּרֹב רִאשׁוֹנִים שָׁם יִרְאֶה דְּזֶה תְּלוּי בָּזֶה, דְּמַאן דְּסוֹבֵר דְּכַזַּיִת דְּאוֹרַיְיתָא הוּא סוֹבֵר דְּנָשִׁים חַיָּבוֹת מִן הַתּוֹרָה בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

מִדְּרַבָּנָן (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קצ״ט (סעיפים ו-ז) בְּעִנְיַן זִמּוּן שְׁלָהֶם): **ב** (ד) [ב]קָטָן חַיָּב מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי לְחַנְּכוֹ. (ה) וְהַהִיא דְּבֵן מְבָרֵךְ לְאָבִיו, (ו) כְּשֶׁלֹּא אָכַל הָאָב כְּדֵי (ז) שְׁבִיעָה (ז) שָׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן:

ב (ד) קָטָן חַיָּב מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי לְחַנְּכוֹ: [ב] שם בִּגְמָרָא (ע״ב).

קפז דִּיּוּקִים בְּנֻסַּח בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]יֵשׁ אוֹמְרִים ׳בָּרוּךְ מַשְׁבִּיעַ לְרָעֵבִים׳, וְאֵין לְאָמְרוֹ, (ב) וְהַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ. וְאִם [ב]אָמַר בִּמְקוֹם בִּרְכַּת הַזָּן, ׳בָּרוּךְ רַחֲמָנָא (ג) מַלְכָּא מְאָרֵיהּ דְּהַאי פִּתָּא׳ (ג) (ד) יָצָא, [ג]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּחְתֹּם ׳בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּזָן כּוּלָּא׳: **ב** בִּבְרַכַּת הָאָרֶץ, לְהָרַא״שׁ (הוי״ד כמוכ) לֹא יֹאמַר שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה וְכוּ׳ (ה) בְּרִית וְתוֹרָה, שֶׁהֲרֵי אוֹמֵר עַל בְּרִיתְךָ שֶׁחָתַמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ, וְדִי בְּפַעַם אֶחָד. וְהָרַמְבַּ״ם (סדר תפילות נוסח ברכת המזון) חוֹלֵק.

א טור. ב בְּרָכוֹת מ׳ (ע״ב). ג הַרַשְׁבָּ״א שָׁם (ד״ה והא).

בְּאֵר הֵיטֵב

ב (ג) שְׁבִיעָה. וַאֲפִלּוּ גַּם הַבֵּן לֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּהֵנֵי תְּרֵי דְּרַבָּנָן, אֲפִלּוּ הָכִי מוֹצִיא לְאָבִיו. כֵּן מַשְׁמַע סוֹף פִּסְחִים (קסז״ב). וְהַתּוֹסָפוֹת סוֹף פֶּרֶק ב׳ דְּמְגִלָּה (יט: ד״ה ורבי) חוֹלְקִין, וְכֵן כָּתַב הָאֲגֻדָּה (מגילה סי׳ כב), וּמַשְׁמַע שָׁם דְּזֹקֶא בִּמְגִלָּה דִּינָא הָכִי. וּפְשׁוּט דְּקָטָן אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָאִשָּׁה. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג):

א (ג) יָצָא. בְּדִיעֲבַד וְלֹא לְכַתְּחִלָּה כְּלָל כִּי אִם לְקַטָּנִים פָּחוֹת מִשְּׁמוֹנֶה שָׁנָה. בַּ״ח (סי׳ קצב ס״ק). דְּבָרִים הָרְאוּיִים לִנְהֹג בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן: שְׁאָתָה זָן כְּמַ״ץ תַּחַת הַשִּׁי״ן. אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ וְלֹא אָנוּ, דְּאָנוּ הוּא לְשׁוֹן אֲגִינוּת. בְּפִי כָּל חַי, וְלֹא בְּפֶה. רַעֲנַ״א בְּשָׁנָ״א תַּחַת הָרֵי״שׁ וְלֹא בְּחוֹלָ״ם. וּזְנֵנוּ בְּמִלְאפּוּ״ם. וְאֵין לוֹמַר אַל בְּכָל יוֹם, רַק בְּכָל יוֹם. טַ״ז סִימָן קפ״ט (סק״ב). הוּא הַטּוֹב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ וְהוּא יֵיטִיב לָנוּ. וְרַשַׁ״ל כָּתַב דְּיֹאמַר הוּא הָרֵי״שׁ וְלֹא בְּחוֹלָ״ם. וְאֵין לוֹמַר אַל בְּכָל יוֹם, רַק בְּכָל יוֹם. טַ״ז סִימָן קפ״ט (סק״ב). הוּא הַטּוֹב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ וְהוּא יֵיטִיב לָנוּ. וְרַשַׁ״ל כָּתַב דְּיֹאמַר הוּא הַטּוֹב מֵטִיב יֵיטִיב לָנוּ, עַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם סִימָן קפ״ט (סק״א). וְכָל טוֹב וּמֵכֵל טוֹב בִּמְלֹאפּוּ״ם. וְיֹאמַר מַאַת ה׳, יִדְקְדֵק בְּמִלַּת מַאַת. יֹאמַר וּמְצָא חֵן וְלֹא וְנִמְצָא חֵן. וּבְשַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹמַר מִגְדּוֹל, וּבְחֹל מְגַדֵּיל, דְּחוֹלָ״ם מָלֵךְ גָּדוֹל וְחֵיָ״ק בְּלִי יו״ד מָלֵךְ קָטָן, וְסִימָנֵךְ ׳חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא׳ (ישעי״ה א יג), רוֹצֶה לוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּנְּבִיאִים. עַיֵּן עֲטָרַת זְקֵנִים סִימָן קפ״ט (ס״א). לֹא חִסַּר לָנוּ, בְּחֵיָ״ק תַּחַת הַחֵי״ת. אַל יַחְסֵר לָנוּ, בְּשִׁנָ״א תַּחַת הַיּו״ד וּפַ״ח תַּחַת הַחֵי״ת וְצֵ״ירֵי״ תַּחַת הַסָּמֶ״ךְ. וּשְׁלַ״ה (שער האותיות קדושת האכילה) כָּתַב לוֹמַר חֶסֶר לָנוּ וְאַל יַחְסֵר, שֶׁהַנְּקֻדּוֹת עוֹלִין כְּמִנְיַן לֶחֶם. בְּבִרְכַת בַּעַל הַבַּיִת אִם הוּא לְבַדּוֹ יֹאמַר וְנֹאמַר אָמֵן, וְאִם יֵשׁ אֲחֵרִים יֹאמַר וְאִמְרוּ אָמֵן. וְיֹאמַר בְּכֹל מִכֹּל כֹּל, הַכֵּ״ף דִּגְרוֹשָׁה. אִם יֵשׁ שְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת מְפֻשָּׁ וְעַל כָּל אֶחָד יוֹשְׁבִים בְּנֵי בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמָן יֹאמַר עַל שֻׁלְחָנוֹת אֵלּוּ, אֲבָל אִם מְסִבְּרִין הַדַּפִּין עַל שֻׁלְחָנוֹת הַרְבֵּה כְּמוֹ בְּסְעֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת הֲרֵי כְּמוֹ שֻׁלְחָן אֶחָד. אֲבִי מוֹרִי וְלֹא אַבָּא. יֵשׁ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר הָרַחֲמָן. עַיֵּן אַחֲרוֹנִים. וְנַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) שֶׁתִּקֵּן כָּל הַנִּסְחָאוֹת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן]:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אַף שֶׁלֹּא נִטְּלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ. וְעַיֵּן בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ג) מַה שֶּׁכָּתַב לְיַשֵּׁב לְשׁוֹן הַלְּשׁוֹן לְמוֹדִים (סי׳ קא), וְעַיֵּן בְּכַפּוֹת תְּמָרִים דַּף ל״ד (סוכה לה. בתוס׳ ד״ה באשכח) וּבְתְשׁוּבַת שִׁי לְמוֹרֶ״ה סִימָן נ״ד עַיֵּן שָׁם, וּבִבְרֵכִי יוֹסֵף כָּתַב שֶׁלֹּא זָכְרוּ רְאִיַּת הָרַמְבַּ״ן מֵהָא דְּרַב חִסְדָּא בְּרִיךְ עַיֵּן שָׁם, וְרוֹצֶה לוֹמַר דְּרַב חִסְדָּא הָיָה כֹּהֵן כִּדְאִיתָא בְּכַפָּה דּוּכְתֵּי:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

[מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב)], וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ה׳ מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה״א). כָּתַב בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם (סי׳ יא) אִשָּׁה שֶׁאָכְלָה כְּדֵי שְׂבִיעָה וְנִסְתַּפְּקָה אִם בֵּרְכָה חַיֶּבֶת לְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ, וְכֵן הִסְכִּים בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מז ס״ב) וּבְמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ב), אֲבָל בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר וְכֵן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ד) פָּסְקוּ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְכֵן מְצַדֵּד בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״א), וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּהָרוֹצֶה לְסָמֹךְ עַל דַּעַת שַׁעַר אֶפְרַיִם וְסִיעָתוֹ אֵין לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אלא):

ב (ד) קָטָן חַיָּב מִדְּרַבָּנָן. הֵיכִי: (ה) וְהַהִיא דְּבֵן וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר הֵהִיא דְּאִיתָא בְּגֶמָרָא (כ״ו) דְּבֵן קָטָן מְבָרֵךְ וּמוֹצִיא אֶת אָבִיו בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן (ג) כְּשֶׁאֵין יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ: (ו) כְּשֶׁלֹּא אָכַל הָאָב כְּדֵי שְׂבִיעָה. אֲבָל אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה שֶׁחַיָּב לְבָרֵךְ מִן הַתּוֹרָה, אֵין בְּנוֹ קָטָן שֶׁמְּחַיֵּב רַק מִדְּרַבָּנָן יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּקָטָן אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָאִשָּׁה, דְּשֶׁמָּא מִדְּאוֹרַיְיתָא חַיָּבֶת: (ז) שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְכוּ׳. וְאִם גַּם הַבֵּן לֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּהֵנֵי תְּרֵי דְּרַבָּנָן אִם מוֹצִיא לְאָבִיו, יֵשׁ דַּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים, (ד) [א]וְיֵשׁ לְהַחְמִיר:

א (א) יֵשׁ אוֹמְרִים בָּרוּךְ וְכוּ׳. הֵינוּ שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת לוֹמַר קֹדֶם הַתְּחִלַּת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: (ב) וְהַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ. דְּאֵין לְהוֹסִיף עַל מַטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים. (ג) לֹא יֹאמַר ׳כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עִמָּנוּ׳, כִּי חֲסָדָיו הֵם עִם כָּל חַי. (ג) שֶׁאַתָּה זָן, כְּמַ״ץ תַּחַת הַשִּׁי״ן. ׳אֲנַחְנוּ מוֹדִים׳ וְלֹא ׳אָנוּ׳, דְּ׳אָנוּ׳ הוּא לְשׁוֹן אֲגִינוּת. ׳בְּפִי כָּל חַי׳, וְלֹא ׳בְּפֶה׳. [ג]׳רַעֲנַ״א׳ בְּשִׁנָ״א תַּחַת הָרֵי״שׁ וְלֹא בְּחוֹלָ״ם. וּבְסִידּוּר כָּתַב לוֹמַר בְּחוֹל רַעֲנַ״א בְּשוּ״א תַּחַת הרי״ש וּבְשַׁבָּת רוֹעֲנוּ בְּחוֹלָ״ם. וְכֵן כָּתַב לוֹמַר זוֹנֵנוּ בְּחוֹלָ״ם אֲפִילוּ בְּחוֹל. **ג** וּבְשוּ״ע הָרַב (סי״ט) כָּתַב: יֵשׁ נוֹהֲגִים לוֹמַר לֹא חִיסַּר לָנוּ וְאַל יַחְסֵר לָנוּ, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לוֹמַר לֹא חָסַר וְאַל יָחְסַר. וּבְסִידּוּר כָּתַב: לֹא חָסַר וְאַל יָחְסַר.

ב (ג) עוֹלַת תָּמִיד (סק״ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג), וְכֵן מַשְׁמַע בְּתוֹסָפוֹת מְגִלָּה י״ט (ד״ה ורבי) וּבְאוֹר זָרוֹעַ (ח״א סי׳ קצח), וְדִלְא כְּלִבּוּשׁ, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) עַמּוּד ב׳. **ד** שֶׁכָּתַב תַּיְרוּצָא דְּאַקְשֵׁר דְּגַם הַלְּבוּשׁ מוֹדֶה בָּזֶה: (ג) רַשַׁ״ל (ד״ה מברך): (ד) שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת מְגִלָּה י״ט (שם) וְאוֹר זָרוֹעַ (שם) בְּשֵׁם רַ״י שִׁירְלֵיאוֹן וְרַ״ן בִּמְגִלָּה שָׁם (ו: ד״ה מתני׳) שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן עִקַּר, וּבִפְרָט דַּעַת הָרַמְבַּ״ן (סלחות יב. ד״ה אמר) דְּסִכְּרָא לֵיהּ דְּקָטָן גָּרַע מִשְּׁאָר חִיּוּבֵי דְּרַבָּנָן דְּאֵין עֲלֵיהֶם חִיּוּב כְּלָל רַק הָאָב מְחַיֵּב לְחַנְּכוֹ:

א (ה) טוּר: (ב) אַחֲרוֹנִים: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן קס״ז (סק״כ כב): (ד) גְּמָרָא (סי״ג). **אֲבָל שְׁאָר בְּרָכוֹת צָרִיךְ לוֹמַר, וְאִי לֹא אָמַר יָחֵד הַבְּרָכוֹת אִי מְעַכֵּב גַּם לָזֶה שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא כְּלָל עַל יְדֵי זֶה אוֹ לֹא, עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קצ״ד סָעִיף קָטָן י״ג וּבְשַׁעַר**

הַזִּיּוּן שָׁם (סק״י): (ס) עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁהֵבִיא מִפִּלְחָמוֹת (ו: ד״ה אמר הכותב כבדו) דְּסִכְּרָא לֵיהּ הָכִי: (ו) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְהַגְּרַ״ז (סי״ד), **וְהַיְינוּ לִילָדִים קְטַנִּים פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנֶה שָׁנָה**, דִּלְא כְּבֶ״ח (סי׳ קצב ס״ז) שֶׁהִצְרִיךְ לְהוֹסִיף בְּאָמְצַע, עַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה: (ז) הַגְּרַ״ז (שם). **וּבְנִדְאֵי דִּכְן הוּא דְּצָרִיךְ לַחֲתֹם גַּם בְּיֵתֶר הַבְּרָכוֹת**, וּלְפָלֶא עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) שֶׁהִתְפִּיק בְּקַצָּרָה דִּבְרֵי הַבֵּ״ח (שם) וּמִשְּׁמַע דְּדִי בִּבְרָכָה זוֹ לְבַד, וְזֶה בְּנִדְאֵי אֵינוֹ דְּמִשְׁהֻגִּיעַ לְחִנּוּךְ צָרִיךְ לְחַנְּכוֹ גַּם בְּיֶתֶר הַבְּרָכוֹת מִצַּד מִצְוָה, בְּפֶרֶט דְּכָל הַשֵּׁשׁ רִאשׁוֹנוֹת הֵם דְּאוֹרַיְיתָא, וְאֶפְשָׁר דְּגַם הַבֵּ״ח סְבִירָא לֵיהּ הָכִי עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן קצ״ב (ס״ו) בְּדִבְרָיו וְתָבִין, וְיֵתָכֵן דְּגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם סְבִירָא לֵיהּ הָכִי דִּצְרִיךְ לוֹמַר גַּם יֶתֶר הַבְּרָכוֹת הַנִּזְכָּרִים שָׁם עַיֵּן שָׁם וְהַבֵּיא דִּבְרֵי הַבֵּ״ח רַק לְהוֹרוֹת דְּלְהַבֵּ״ח לְקַטָּנִים צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהוֹסִיף בְּאָמְצַע:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשוּ״ע הָרַב (סי״ג) כָּתַב שֶׁהַקָּטָן מוֹצִיא אֶת הַגָּדוֹל אַף אִם לֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה. **ב]** וּבְשוּ״ע הָרַב (סי׳ קפח ס״ה) כָּתַב: יֵשׁ אוֹמְרִים דְּעִנְיַן הָרִי״שׁ בְּשַׁבָּ״א שֶׁהוּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה וְרִי״א רוֹעֲנוּ בְּחוֹלָם שֶׁהוּא שֵׁם הַתֹּאַר עַל שֵׁם ה׳ רוֹעִי. אֲבָל זוֹנֵנוּ לְדִבְרֵי הַכֹּל אוֹמְרִים בְּמִלְאפּוּ״ם הַזִּי״ן שֶׁהוּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה כְּמוֹ שׁוֹבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah